

NASIL BİR ANNE BABASINIZ? (1)¹

Prof. Dr. Mehmet Zeki AYDIN²

Ailede, anne baba ile çocuk arasındaki iletişim ve anne babanın disiplin anlayışı, çocuğun eğitiminde önemli bir yer tutar. Anne babanın çocuklarıyla arasındaki ilişkilerine ve disiplin anlayışına göre, aileler, değişik şekillerde sınıflandırılmıştır.

Genel olarak aile ortamını *sağlıklı ve sağlıklı* olarak ayırabiliriz. Sağlıklı ailede bireyler, doğru bildiklerini söylemekte ısrar edebilir ve gerçekçi olmaya özen gösterir; kendi düşünce, duygu ve davranışlarından kendilerini sorumlu tutarlar. Sağlıksız ailede ise, bireyler dıştan denetimli kişiler olarak yetişir.

Çocuklarını her hâliyle kabul etmeleri için, anne babaların, kendi kendilerini kabul etmiş olmaları gerekiyor. Kendi kendileriyle uyum içinde olmayan, henüz kendilerini kendileri olarak benimseyememiş kişilerin, çocuklarını, ne olursa olsun kendilerinin bir parçası olarak kabul edebilmeleri güç olmaktadır. Bu bakımdan “kabul eden anne baba” ile “reddeden anne baba” deyimleri ortaya çıkmıştır.

Kabul eden anne baba genellikle seven anne babadır. Fakat bazı anne babalar, kendi istekleri ile çocuklarının istekleri arasındaki sınırı tayin edememektedirler. Kendilerini ve çocuklarını, aynı önemde kabul ederek, çocuğa kendisi olmak, kendini ifade etmek hakkını vermekle birlikte, anne babanın kendi haklarını da aynı derecede gözetmesi ve gerektiğinde evet de hayır da diyebilmesi önemlidir.

Reddeden anne baba ise, çocuğunu devamlı ihmal eden, hor gören, itip kakan, ona iyilik yüzü göstermeyen kişiler olarak tanımlanmaktadır. Böyle anne babaların yanında yetişen çocuklar, gerçekten güç durumdadırlar. Reddetme her zaman bu derecede aşırı olmayabilir. Fakat reddetmenin en hafif şekilleri bile çocuklar tarafından hissedilmektedir. Bazı anne babalar, çocuklarını devamlı olarak küçültücü sözlerle eleştirirler; banyoya veya kömürlüğe kapatmakla tehdit ederler; onları içinde buldukları güçlüklerden kurtarmak için, öğretmen, doktor gibi bir yetkiliye başvuramazlar; korkularına önem vermezler; onların her hareketine müdahale ederler ve kendi başlarına düşünebilmelerine, günlük hayata kendi imkânlarıyla karşı koymaya çalışmalarına izin vermezler; onları ancak uslu durdukları, üstlerini başlarını temiz tuttukları ve okulda başarılı oldukları zaman seveceklerini söylerler; en çok istedikleri şeyleri,

¹ Bu yazı, “Nasıl Bir Anne babasınız ? (1)”, **Hanımefendi**, yıl:1, sayı:9, İstanbul Haziran 2007, ss.4-5’de yayımlanmıştır.

² www.mehmetzekiaydin.com Email:mehmetzekiaydin@gmail.com

(örneğin, bir fotoğraf makinesini, bir oyuncuğu) ancak gösterdikleri bir işi başarılılarsa alacaklarını söylerler; onları başlarından defetmek istedikleri zaman ise, istedikleri her şeyi verirler.

Anne baba deyince genelde, çocuğu dünyaya getirmiş olan kişiler anlaşılır. Bu kişiler çocuğun biyolojik anne babasıdır. Eğitimciler ve psikologlar bir de psikolojik anne deyimini getirmektedirler. Psikolojik anne babalar, biyolojik anne baba olsun olmasın, kendilerinde anne babalık nitelikleri bulunan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda bütün yetişkinler, hatta yerine göre, birçok genç çocuklar ve gençler, anne baba görevini yüklenmektedirler.

Psikolojik anne baba, biyolojik anne babadan farklı olarak kendilerinde anne babalık nitelikleri bulunan kişilerdir. Bunlar, seven, sabırlı, çocuğun ihtiyacını kendi rahatına tercih eden, anlama çabası içinde olanlardır. Kabul eden anne baba kendini ve çocuklarını kabul eden, seven, çocuğa kendisi olma hakkını tanıyan, evet ya da hayır diyebilen, çocuğun her dediğini yapmak yerine sınır koyabilen ve onun lehine davranan kişilerdir. Kabul etme ve reddetme davranışları çoğunlukla iç içedir. Çocukların yalnız yanlışlarını gören, ağır cezalar veren, az sevgi gösteren, düşmanca tavır alan, başarılı olunca seven; ayrıca istediği her şeyi veren, başından uzaklaştırmak için her dediğini yapan; aşırı düşkünlük nedeniyle çocuğu çok koruyan, kısıtlayan veya her konuda serbest bırakan, yaptığı hataları düzeltmesini sağlamak yerine çocuğu eleştirilmekten bile koruyan, çocuğa kendini geliştirme imkânı vermeyen anne babalar reddedicidir.

NASIL BİR ANNE BABASINIZ? (2)³

Prof. Dr. Mehmet Zeki AYDIN⁴

Ailede, anne baba ile çocuk arasındaki iletişim ve anne babanın disiplin anlayışı, çocuğun eğitiminde önemli bir yer tutar. Anne babanın çocuklarıyla arasındaki ilişkilerine ve disiplin anlayışına göre, aileler, değişik şekillerde sınıflandırılmıştır.

Birçok anne babalardan bazıları da çocuklarıyla *ilgilenmeyen anne babalardır*. Çocuğa kötü davranmak bile onunla ilgilenmemekten iyidir, çünkü bu durumda bile, anne baba ile çocuk arasında bir ilişki vardır. İdealleştirilmiş anne baba, çocuğun ulaşması zor bir anne babadır. Çocuk, anne babasını algıırken, bir yandan onları olduklarından daha kötü, bir yandan da olduklarından daha asil, iyi ve düşünceli insanlar olarak görmektedir. Çocuk, anne babayı

³ Bu yazı, "Nasil Bir Anne Babasınız ? (2)", **Hanımefendi**, yıl:1, sayı:10, İstanbul Temmuz 2007, ss.'da yayımlanmıştır.

⁴ www.mehmetzekiaydin.com Email:mehmetzekiaydin@gmail.com

gözünde ne kadar idealleştirirse bir sıkıntı anında onlardan yardım istemesi de o kadar güçleşir. Anne babanın bir doğruluk timsali olarak algılanması, çocuklar için bir iletişim engelidir.

İdeal anne babayı belirlemek zor olmakla birlikte, başarılı anne babalar, çocuğun kendi kendisini denetlemesine ya da iç denetim demek olan ahlâk gelişimine ortam hazırlayan, sorumluluk duygusunu geliştiren, olayların sonuçlarıyla onları baş başa bırakan, onlara hak ve özgürlüklerinin sınırını öğreten, onların özgür birer birey olarak yetişmelerine imkan hazırlayan kimselerdir.

İdeal anne babalar, bilinçli yaşayan kimselerdir. Bilinçli insan, ezbere yaşamayan kişi demektir. Bilinçli yaşamak, ne yaptığının farkında olmak, yaptıklarının hesabını verebilmek demektir. Ezbere yaşamak demek, neyi, niçin yaptığının farkında olmadan, düşünmeden, bilmeden yaşamaktır. Ezbere yaşayanlar, yaptıklarının sebep ve sonuçlarını dikkate almayan kimselerdir.

Bilinçli anne baba, çocuğu duygusal açıdan kabul eden, sevgi, ilgi ve hoşgörüsüyle yaklaşan, destekleyen, karar alırken çocuğunun da düşüncesini alan, tartışma ve eleştiriye açık, ikna ve inandırma yöntemini kullanan, gerekirse fikir değiştirebilen, rehber anne babadır.

Böyle ebeveynler, çocuklarına içten ve derin bir sevgi duyar, ona değer verir ve bunu yansıtır; çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarına hassastır; davranışlarını ilgiyle izler ve onların ilgilerini göz önünde tutarak, yeteneklerini geliştirecek ortamı hazırlar.

Bilinçli ebeveynler, her şeyden önce çok iyi rehberdir. Çocuklarına yol gösterir, alternatifler sunar, fakat alacağı kararlar konusunda serbest bırakır. Seçim çocuğa aittir, onların kendi kararlarını almaya teşvik eder, önemli konularda alınan kararların sebeplerini çocukla tartışır, onun görüşlerine değer verir. Karşılıklı güven ve şeffaflık vardır.

Anne baba tutumları, gerek bir değer öğretilişiyile ilgili özel tutum, gerekse her konuda çocuğa modellik eden genel tutum olsun, çocuğun model alması sonucu taklit ve özdeşleşme yoluyla çocuk tarafından benimsenir ve alışkanlık hâline gelerek kişiliğinin ayrılmaz parçasını oluşturur. Bu nedenle anne baba tutumları çocuğun eğitilmesinin temel taşıdır. Anne baba çocuklarına doğru ve yanlışları bu tutumları sayesinde öğretirler.

Çocuğun anne babadan aldığı iki şey vardır: sevgi ve eğitim. Sevgi; kabullenme, koruma, kollama ve sevecenlik gibi bütün olumlu duyguları içerir. Eğitim ise, öğretilen her şeyi, verilen bilgileri, becerileri, yasakları, kuralları, inançları, değer yargılarını, görgü kurallarını ve insanın sosyalleşmesi için gerekli olan tüm toplumsal değerleri kapsar. Ailenin

ocuk yetiştirmedeki tutumunu ve ocuk yetiştirmeyle ilgili sorunlarını anlamak için aile tutum modeli geliştirilmiştir.